

ПОЈЕДИНА ПИТАЊА ОПРАВДАНОСТИ ИЗМЕНА КРИВИЧНОГ ПРОЦЕСНОГ ЗАКОНОДАВСТВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ 2011. ГОДИНЕ

Сажетак: Питање развоја кривичног процесног права представља изузетно широко и сложено разматрање, које је тешко обухватити једним истраживањем. У овом раду аутор ће се бавити у првом делу освртом на развој кривичног процесног законодавства Републике Србије до 2011. године. Актуелни законик о кривичном поступку са својим последњим изменама из 2019. године и даље се темељи управо на поменутом Законику. Систематски приказ развоја кривичног процесног законодавства у Републици Србији оптерећен је пре како бројним изменама легислативних извора, тако и изменама у ширем друштвеном контексту. Питање државних оквира и важења закона, отуда захтева неретко преглед ширег територијалног оквира, те разумевање ове друштвене динамике. Ако се посматра период формирања Краљевине Срба Хрвата и Словенаца 1918. године основна одлика кривичног процесног права подразумевала је партикуларне интересе појединачних држава и засебна процесна уређења. Након изнетог, које на неки начин представља и уводни део, у раду ће се обратити приказ најважнијих измена важећег Законика о кривичном поступку у односу на Законик о кривичном поступку из 2011. године. Након што је Законик о кривичном поступку из 2001. године стављен ван снаге, на снагу је ступио нови Законик о кривичном поступку из 2011. године који је бројна питања уредио на потпуно нов начин. На крају, посебна пажња ће се указати неусклађености Законика о кривичном поступку из 2011. године са Уставом Републике Србије.

Кључне речи: Законик о кривичном поступку из 2001. године, Законик о кривичном поступку из 2011. године, развој кривичног процесног законодавства, оправданости измена

---

* stameni.mup@gmail.com

Развој кривичног процесног законодавства Републике Србије

Систематски приказ развоја кривичног процесног законодавства у Републици Србији оптерећен је пре како бројним изменама легислативних извора, тако и изменама у ширем друштвеном контексту. Питање државних оквира и важења закона, отуда захтева неретко преглед ширег територијалног оквира, те разумевање ове друштвене динамике. Посматрано од периода формирања Краљевине Срба Хрвата и Словенаца 1918. године основна одлика кривичног процесног права подразумевала је партикуларне интересе појединачних држава и засебна процесна уређења. Детаљнији преглед еволуције и важења конкретних закона на подручју бивше Југославије представља Пивић. Тако Пивић (2011), наводи да је све до 1929. године на подручју Босне и Херцеговине примењиван кривични поступак из 1891. године, док је у Хрватској и Славонији примењиван старији законски извор из 1875. године (153-177). Занимљиво је да је до наведеног времена, на подручју Истре, Далмације и Словеније важио аустријски закон о кривичном поступку из 1873. године, док је на територији Војводине и Међугорја примену нашао угарски кривични поступак из 1896. године

Када је у питању пак Србија, 1865. године формиран је Законик о судском поступку о кривичним делима, који је касније претрпео низ измена и допуна. Тек посебна разуђеност кривичног процесног права приметна је на територији Црне Горе, а где је дуго суђење уређивало обичајним правом, односно с почетком 19. века Закоником Петра Петровића. Такође, процесни аспекти у Црној Гори нашли су основ у Законнику књаза Данила из 1955. године, да би тек 1910. године био формиран модерни закон о кривичном поступку, креиран по узору на српско решење. Анализирајући детаљније историјске аспекте кривичне реформе у Србији, Поповић први значајнији корак овог контекста представља као формирање Устројства окружних судова из 1846. године. Датим извором експлициран је оквир надлежности обухватајући „све злочине које је починила једна или више особа, попут побуне против државне власти, нарушавања општег мира и поретка, злоупотребе власти, убиства, абортуса, наношења телесних повреда, подметања пожара, крађе, преваре, пљачке, отмице, силовања, блудних радњи, полигамије” (Поповић, 2015, 81). Поред прецизирања других понашања, која су по својој природи одговарала преступима, предметни оквир одређивао је да је дужност окружних начелстава и среских старешина прамоћема ма спречавање злочина, откривање учинилаца и њихово предавање судовима.

Занимљива подела процесних дужности подразумевала је да особа која предаје окривљеног суду бива и његов јавни тужилац. При томе, суд је осим права да окривљене испита и кривце казни водио рачуна о томе да ли је окривљени претрпео какво зло, веће од оног које је нужно да се обави испитивање и доносе одговарајућа пресуда. Сам окривљени имао је право на „одговор”, односно на изношење одбране. При томе, судовима није било дозвољено да примењују какву врсту физичке принуде, а како би изнудили признање (Ста-

менковић, 2021). Ипак, окривљени би био кажњаван уколико би се изрекао какву очигледну или доказану лаж пред судом. Премда се ради о Србији с половином 19. века приметно је постојање неких савремених процесних принципа. Тако осим начела територијалне надлежности, примењивано је и правило забране поновног суђења о истој ствари. Предвиђајући постојање већа судија, пресуда се доносила већином гласова. Тек у случају различитих гледишта по питању кривице, превагу је носио глас председника већа.

Занимљиво процесно решење односило се и на аспект доношења и предочења пресуде окривљеном. Наиме, у случају да је изречена казна била мања од педесет удараца штапом, односно да је подразумевала издржавање робије у трајању краћем од три месеца, суд је био овлашћен да исту спроведе на извршење. Па ипак, у случају строжих казни, суд је био обавезан пресуду поднети на разматрање вишој инстанци Апелационог суда. Тек по потврђивању или измени првостепене пресуде, приступало се и коначном извршењу. Нарочито важним у овом историјском периоду поставља се однос полиције и полицијских овлашћења и корелативног оквира надлежних судова. Наиме, право на кажњавање било је поверено судовима, а не полицији. Ипак, имајући у виду преоптерећене капацитете судова, као и став Министарства унутрашњих послова да полиција без права на казну, губи своју потентност, 1850. године донета је Уредба о томе, како ће полицијске власти са полицијским преступницима поступати и казнити, као Полицијски казнителни законик, двадесет глава.

Водећи се садржајем Полицијске уредбе, надлежност за испитивање и кажњавање полицијских преступа поверена је примирителним судовима општина, среским начелницима, окружним начелницима и Управи вароши Београда. Тако су ове инстанце месне или општинске полицијске власти имале право суђења за различита понашања за које је била прописана мања новчана казна, односно казне затвора краћег трајања или телесне казне мањег броја удараца штапом. Тек уколико би конкретни преступ заслужио казну која превазилази законом одређену границу, предмет би био уступан вишој инстанци. Поред права да изриче казне, полиција је непосредно и извршавала исте. И док је ово донело жељене резултате у погледу статуса и важности полиције, отварало је питање злоупотреба, као и могућности осуђеног на жалбу, а уколико „држи да је бијен на правди Бога”.

Према Милетићу (2006), од 1929. године на подручју целе Краљевине Југославије на снази су Кривични законик за Краљевину Југославију, који је обухватао материјалне аспекте, и Законик о судском кривичном поступку за Краљевину Срба Хрвата и Словенаца, који се тичао кривичнопроцесних одредаби (82). Поред новина које је предметни закон донео, а у смислу професионализације судија, унификацијом закона тежило се успостављању вишег нивоа правне сигурности, али и снажније централне контроле судских процеса. Разлоге овоме налазимо у правној пракси федерализма, а нарочито у контексту ситуација сходно којима се у Хрватској и Славонији нису извршавале одлуке суда из Србије, аргуменујући постојање засебног правног подручја (Врховни касациони суд, н.д.). Динамичност промена које су наступиле током 1929. године попримају размере целовите правне реконструкције. Тек као доказ овак-

вих навода ваља напоменути да је предметне године донето преко две стотине различитих закона.

Међу новим правним изворима, а који имају своје импликације у кривично процесно поље ваља истаћи и Закон о жандармерији, који је усвојен 1930. године. Наиме, жандармерија је, сходно поменутом закону, позиционирана као помоћни род војске, а који има задатак да „као орган државних управних органа власти бди над јавном безбедношћу, одржава јавни ред и мир и обезбеђују извршење закона”. Оквир овлашћења подразумевао је и обављање откривања и истраживања кривичних дела, те подношење кривичних пријава надлежној власти. Занимљиву перспективу улоге и начина обављања дужности жандармерије, у наведеном периоду, представља Добројевић. Тако Добројевић (2006, 210) напомиње да је малтретирање лица лишених слободе била редовна појава. При томе, овакав контекст није произлазио само из унутарполитичких настојања јачања полиције као институције, већ и виђења одмазде и трпње као суштине и смисла кажњавања. Оно што је ипак у процесном смислу значајно јесте да је кривица у великом броју случајева подразумевана, а казна се извршавала без могућности примене жалбеног механизма.

Завршетком Другог светског рата долази до промена друштвеног и државног уређења на овим просторима. Формирањем Социјалистичке Федеративне Републике Југославије почиње изградња новог система правних институција, извора и последичних овлашћења. Иницијално овај оквир настао је из прописа о поступању војних органа у кривичним стварима, а касније и народноослободилачких одбора, као органа цивилне власти (Бингулац и Драгојловић, 2017, 280). Тек измене које су следиле представљале су различита прилагођавања и формирање новог, цеовитог система кривичног гоњења, те овлашћења процесних субјеката, попут јавног тужиоца који је поступао по службеној дужности. Закон о кривичном поступку из 1948. године, Закон о кривичном поступку из 1953. године, Закон о кривичном поступку из 1977. године, као и измене начињене 1985. године, поставиле су стабилне основе правне традиције на овим просторима.

Анализирајући период од 1945. године до почетка деведесетих година прошлог века, улога полиције позиционирана је у превентивном и репресивном контексту. Начини борбе против криминалитета били су обухваћени Основним законом о унутрашњим пословима, а подразумевали су широко поље заштите живота и личне сигурности грађана, одржавање јавног реда и мира, спречавање извршавања кривичних дела, те отклањање услова и узрока који погодују истима. Коначно, у репресивном смислу, полиција се постављала као инстанца чија је функција била усмерена на предузимање потребних мера у функцији откривања извршиоца кривичних дела, те фиксирању доказа који су откривени током предузетих законских радњи (Правни факултет у Нишу, н.д.). Разумевање кривичнопроцесних овлашћења полиције у предметном периоду пратила је извесна осцилација одлучивања законодавца. Ово се најпре односи на чињеницу да је до 1967. године оквир овлашћења полиције био прошириван, а да би се након наведеног периода практично свео на минимум. Слично

се коначно односи и на положај тужиоца, који је временом био редукован у својим овлашћењима.

Узимајући у обзир сложеност представљања хронологије измена, ваља напоменути тек нека решења која су садржана у закону из 1948. године, а која се могу упоредити са позитивноправним решењима. Наиме, према Закону о кривичном поступку претходни кривични поступак носио је назив ислеђење и био је у целости у надлежности јавног тужиоца. Тако је јавни тужилац имао право вршења, како извиђајних тако и истражних радњи. Односно, истрагу је могао вршити јавни тужилац, иследник јавног тужиоца или овлашћени службеник Управе државне безбедности. Ипак, оно што је нарочито важно јесте да је полиција у овом периоду била у равноправном положају, али под надзором тужиоца. То практично значи да је полиција могла покренути, али и обуставити кривични поступак, о чему би била обавезна да обавести јавног тужиоца. Даљим током историје, распадом СФРЈ, Република Југославија, односно касније Србија и Црна Гора, те коначно Република Србија, као држава наследница преузимала је и мењала различита кривичнопроцесна решења. Ипак, имајући у виду динамичност свих промена у наведеном периоду, детаљно представљање захтевало би засебан монографски оквир. Отуда се из разлога рационалности, ваља осврнути на ближе историјске перспеткиве.

Кривичнопроцесно законодавство у Републици Србији је последњих година прошло кроз веома динамичну фазу развоја што за тако важан део законодавства сваке државе није уобичајено. Бркић истиче да системски закони у правилу немају потребу да се мењају ни лако, ни брзо, ни често, те да се некада њихов век важења мерио деценијама, а што данас више није случај (Бркић, 2013). Павловић (2015) је у предговору своје књиге Кривично процесно право II дао кратак приказ развоја кривично процесног права Републике Србије где наводи следеће: „Трансформација српског кривичног поступка заснованог на основама Законика о судском кривичном поступку Краљевине Југославије из 1929. године, преко закона екс-СФРЈ из 1977, ЗКП-а из 2001, новелираног више пута, а најзначајније 2009. године, ушла је усвајањем Устава Републике Србије 2006. и новог ЗКП-а из 2011. године у велику (р)еволуциону фазу. Иако је ова реформа била најављена још 2006. доношењем ЗКП-а који је прихватио јавнотужилачку истрагу, тај законски текст у ствари никада није заживео, већ је његова примена одлагана, а сам пропис претворен у тзв. спавајући закон, да би доношењем ЗКП-а из 2011. сви претходни били стављени ван снаге. Трипартитна подела претходног поступка по ранијим решењима где државни тужилац захтева кривично гоњење, истражни судија прикупља доказе, а одбрана присуствује истражним радњама, од 2011. године отишла је у правну историју. Овај модел српског кривичног поступка промењен је увођењем другачијих решења, а најзначајније последице тога везане су управо за инквизиторност државнотужилачког казненог прогона и истраге, нов однос према начелу истине и потпуна адверзијална конструкција главног претреса”.

Јасно је да су промене Законика о кривичном поступку имале директан одраз на функционисање целокупног правног система. Ипак, велики број примедби стручњака које се односе на важећи текст Законика о кривичном посту-

пку говори о томе да доношење последњег, новог Законика не представља крај реформе. Више је него извесно да рад на реформи и развоју кривичног процесног законодавства мора бити настављен.

Кратак приказ најважнијих измена важећег Законика о кривичном поступку у односу на Законик о кривичном поступку из 2011. године

Након што је Законик о кривичном поступку из 2001. године стављен ван снаге, на снагу је ступио нови Законик о кривичном поступку из 2011. године који је бројна питања уредио на потпуно нов начин. У даљем тексту биће дат кратак приказ најзначајнијих измена Законика о кривичном поступку из 2011. године у односу на претходни Законик о кривичном поступку из 2001. године, и то од предистражног поступка, фазе истраге и фазе стављања под оптужбу, преко припремања, одређивања и спровођења главног претреса, па до поступка одлучивања и изрицања пресуде.

У вези са покретањем поступка, законодавац предвиђа да редовни кривични поступак започиње доношењем наредбе о спровођењу истраге, односно потврђивањем оптужнице којој није претходила истрага. Међутим, да би кривични поступак уопште био покренут, потребно је да постоје основи сумње о извршеном кривичном делу које се гони по службеној дужности. Нови Законик о кривичном поступку дефинише основ сумње и основану сумњу. Разлика између основа сумње и основане сумње се правила и пре доношења овог законика, али само у теорији и пракси. Законик о кривичном поступку из 2011. године дефинише степене сумње према следећем редоследу: основ сумње, основана сумња, оправдана сумња, извесност, али то чини на погрешан начин, јер сваки од ових степена сумње не представља скуп чињеница како то законодавац наводи, већ субјективно схватање органа поступка о томе да ли неке чињенице постоје или не. Утврђивање степена сумње о постојању кривичног дела припада фази предистражног поступка који је, као такав, успостављен Закоником о кривичном поступку из 2011. године. Предистражни поступак, као новина у кривичном поступку, према својој правној природи одговара преткривичном поступку који је постојао према одредбама претходног Законика о кривичном поступку из 2001. године.

У предистражном поступку важна је улога полиције која има непроцесна и процесна овлашћења. У погледу непроцесних овлашћења нема значајнијих измена, док у погледу процесних овлашћења нови Законик о кривичном поступку за разлику од претходног, који је таксативно предвидео процесна овлашћења полиције, није поставио никаква ограничења, што свакако представља одредбу која заслужује критику. Али, за разлику од претходног законика, нови Законик о кривичном поступку даје полицији овлашћења да предузима поједине радње доказивања у предистражном поступку.

Јавни тужилац је улогу руководиоца кривичног поступка први пут добио Закоником о кривичном поступку из 2001. године. Ту улогу у предистражном поступку је нови законик само још више нагласио тако што је прописао кон-

кретне механизме за његово деловање. Чланом 285. Законика о кривичном поступку прописана су овлашћења јавног тужиоца који, према одредбама овог члана, руководи предистражним поступком при чему може, ради вршења својих овлашћења, предузети потребне радње. Орган који, према одредбама Законика о кривичном поступку из 2011. године, одлучује о ограничењу уставних права и слобода осумњиченог, јесте судија за претходни поступак. Судија за претходни поступак предстаља суд у истражном поступку и тиме замењује истражног судију који, ступањем на снагу овог Законика, престаје да постоји. Његова основна улога је да гарантује и штити основна права слободe и својом одлуком дозвољава њихово ограничење.

Јавни тужилац може стећи сазнања о извршеном кривичном делу на основу кривичне пријаве и путем других, посредних или непосредних извора сазнања о извршеном кривичном делу. Уколико јавни тужилац не може самостално доћи до потребних података на основу којих ће утврдити да ли су наводи кривичне пријаве тачни или бар вероватни, може искористити своје право да захтева од државних и других органа и правних лица потребна обавештења. Ово није нова могућност јавног тужиоца јер је постојала иста и према Законика о кривичном поступку из 2001. године, али је нови Законик предвидео одговорност тих органа и новчано кажњавање уколико не постане по налогу јавног тужиоца. Након што јавни тужилац стекне потребна сазнања и нађе да постоји основ сумње да је извршено кривично дело које се гони по службеној дужности, доноси наредбу о спровођењу истраге (Више Грубач, 2014, 217-234). Овде долази до изражаја једна од најдоминантнијих измена која је унесена у кривични поступак применом новог законика, а то је да истражни поступак више не покреће истражни судија, већ надлежни јавни тужилац. Истрагу сада, уместо истражног судије, спроводи јавни тужилац који предузима доказне радње на подручју суда пред којим поступа. Управо је промена концепта истраге, односно увођење уместо судске, тужилачке истраге, промена која је обележила реформу кривичног процесног законодавства. Дакле, уместо судске истраге коју је до сада водио истражни судија и која је била органски део судског кривичног поступка, уведена је несудска истрага коју води јавни тужилац, па се због тога уобичајено назива „тужилачком истрагом” (Видети Јовановић и Петровић-Јовановић, 2014). Из Законика о кривичном поступку недвосмислено произилази да је истрага делатност јавног тужиоца, који је отвара и спроводи, с тим да предузимање појединих доказних радњи надлежни јавни тужилац у истрази може поверити ненадлежном јавном тужиоцу или полицији.

Још једна од новина која је уведена Закоником о кривичном поступку из 2011. године, јесте могућност спровођења тзв. паралелне истраге око чега се у научној и стручној јавности могу чути многе критике. Небитно је што се формално у Законика о кривичном поступку не користи израз „паралелна истрага”, нити се уопште одбрани даје формална могућност да „спроводи истрагу”, довољно је што се омогућава истраживање одбране током истраге коју води јавни тужилац, па да се констатује да то фактички представља тзв. паралелну истрагу (Шкулић и Илић, 2012). Друга фаза претходног стадијума – фаза стављања под оптужбу, састоји се из две потфазе - подизање оптужног акта и

судска контрола оптужног акта. У овој фази, укинута је испитивање оптужнице поводом приговора против оптужнице и поводом захтева председника већа. Након што је оптужница испитана и потврђена, наступа следећа фаза – главни поступак, који се састоји из три процесне фазе, а то су: припремање главног претреса, главни претрес и доношење првостепене пресуде.

Прва фаза главног поступка јесте припремање главног претреса са циљем да се омогући несметан ток и континуитет на главном претресу. Ова фаза постојала је и раније у складу са претходним закоником, али је у оквиру ове фазе, Закоником о кривичном поступку из 2011. године, уведена једна од значајнијих новина, а то је одржавање припремног рочишта. Како се у досадашњој судској пракси показало да, услед неприпремљености главног претреса, често долази до неефикасности кривичног поступка, ово је једна од позитивнијих новина који има за циљ да допринесе ефикасности и убрзању кривичног поступка.

Следећа фаза је главни претрес који је на основу новог Законика о кривичном поступку претрпео значајне промене. Наиме, према одредбама новог законског текста, почетак главног претреса се не поклапа са почетком заседања. Према одредбама Законика о кривичном поступку из 2001. године, главни претрес је почињао читањем оптужнице, а сада, према одредбама новог законика, главни претрес почиње доношењем решења да се главни претрес одржи, што је прописано чланом 385. Законика о кривичном поступку из 2011. године. Такође, промењен је целокупан концепт главног претреса тако што је он добио адверзијални карактер и тиме је напуштена правна традиција континенталног, тј. инквизиторског система главног претреса. Терет доказивања сада је на странкама, а улога суда је пасивна, и то не само у фази наступања и налажења доказа, већ и у фази њиховог извођења. Он је дужан да се стара само о законитости у извођењу доказа. Законик о кривичном поступку из 2011. године, за разлику од Законика о кривичном поступку из 2001. године, регулише саслушање оптуженог, као прву доказну радњу и саставни део доказног поступка. Ипак, суд је задржао неке могућности у доказном поступку, па је тако прописана могућност суда да изузетно, када суд оцени да су изведени докази противречни или нејасни, и да је то неопходно да би се предмет доказивања свестрано расправио, изађе из оквира доказних предлога странака. То је једна од одредби која се с правом може критиковати.

У погледу доказа, законодавац прави разлику између доказних радњи и посебних доказних радњи. Доказне радње подразумевају опште доказне радње које се могу предузети у кривичном поступку, а посебне доказне радње подразумевају оне доказне радње које се могу применити само за одређена кривична дела и под условима који су Закоником строго постављени. По завршетку главног претреса наступа поступак одлучивања. Суд се повлачи ради доношења одлуке, а Законик о кривичном поступку је регулисао поступак изрицања пресуде чланом 272. Овај део поступка не садржи значајније промене.

Неусклађеност Законика о кривичном поступку из 2011. године са Уставом Републике Србије

Устав је највиши правни акт Републике Србије, и сви закони и други општи акти донети у Републици Србији, као и усвојени међународни уговори морају бити у сагласности са Уставом. Устав Републике Србије из 2006. године, Народна скупштина Републике Србије усвојила је на посебној седници одржаној 30. септембра 2006. године. Устав предвиђа да закони и други општи акти ступају на снагу најраније осмог дана од дана њиховог објављивања у Службеном гласнику, а раније само ако за то постоје оправдани разлози. Међутим, када је у питању нови Законик о кривичном поступку, у његовим прелазним и завршним одредбама је назначено да исти ступа на снагу осмог дана од дана његовог објављивања. Ипак, почетак његове примене одложен је до 15. јануара 2013. године, а потом је уследило још једно одлагање, и то до 1. октобра 2013. године када је Законик и почео да се примењује. Услед тога дошло је до грешке која је правнотехничког карактера и која је настала као последица погрешног тумачења уставних одредби које се тичу момента ступања акта на снагу и момента почетка примене наведеног акта. Још једна нетипична и неуобичајена ситуација огледа се у томе што су се истовремено, у периоду од две године, примењивала два Законика о кривичном поступку, нови и стари. Наиме, у погледу општег кривичног поступка примењивао се Законик о кривичном поступку из 2001. године, док се Законик о кривичном поступку из 2011. године примењивао у погледу предмета у којима поступа јавно тужилаштво посебне надлежности. Обједињена и целокупна примена Законика о кривичном поступку из 2011. године, наступила је нешто касније, односно након две године.

Како је нови Законик о кривичном поступку увео концепт јавнотужилачке истраге, тако је иста прешла у надлежност јавног тужиоца. Међутим, Устав Републике Србије прописује да јавног тужиоца бира Народна скупштина, на предлог Владе, те се поставља питање да ли ће јавни тужилац, као орган који је конституисан на политичкој основи, моћи да поступа као независан орган, односно на исти начин и са једнаком независношћу с којом је поступао суд. Разлог за овакву недоумицу лежи у томе што Устав даље утврђује да је јавно тужилаштво потчињено извршној власти.

У погледу јавности поступка, Устав Републике Србије предвиђа да се јавност може искључити током читавог поступка који се води пред судом или у делу поступка, само ради заштите интереса националне безбедности, јавног реда и морала у демократском друштву, као и ради заштите интереса малолетника или приватности учесника у поступку у складу са законом. На тај начин, овом одредбом, Устав јасно утврђује у којим случајевима може доћи до искључења јавности у поступку пред судом. Ипак, о разлозима за искључење јавности говори и Законик о кривичном поступку, при чему наводи још неке разлоге, које одређује као друге оправдане интересе, услед којих може доћи до искључења јавности. Из те одредбе новог Законика о кривичном поступку

недвосмислено произилази још једна од његових супротности са Уставом. Још једна противречност која произилази из одредбе Законика о кривичном поступку односи се на право оштећеног да ангажује пуномоћника из реда адвоката. Наиме, право је сваког оштећеног на слободан избор и слободу воље приликом доношења одлуке о томе ко ће га заступати, те се овом одредбом то право оштећеном одузима.

Закључак

Идеја овог истраживања је да се укаже на поједина питања оправданости измена кривичног процесног законодавства Републике Србије 2011. године. Рад је систематизован у три целине. Прва се односи на развој кривичног процесног законодавства Р.Србије. Развој кривичног процесног законодавства у Републици Србији оптерећен је како бројним изменама легислативних извора, тако и изменама у ширем друштвеном контексту. Питање државних оквира и важења закона, отуда захтева неретко преглед ширег територијалног оквира, те разумевање ове друштвене динамике. Када је у питању пак Србија, 1865. године формиран је Законик о судском поступку о кривичним делима, који је касније претрпео низ измена и допуна. Тек посебна разуђеност кривичног процесног права приметна је на територији Црне Горе, а где је дуго суђење уређивало обичајним правом, односно с почетком 19. века Закоником Петра Петровића. Такође, процесни аспекти у Црној Гори нашли су основ у Законнику књаза Данила из 1955. године, да би тек 1910. године био формиран модерни закон о кривичном поступку, креиран по узору на српско решење. У овом првом делу, аутор се осврће на поједине најзначајније моменте законодавних промена од поменутог периода па све до 2011. године.

У другом делу фокус је на кратком приказу најважнијих измена важећег Законика о кривичном поступку у односу на Законик о кривичном поступку из 2011. године. Ова проблематика је започета изношењем податка да је Законик о кривичном поступку из 2001. године стављен ван снаге, када ј на снагу ступио нови Законик о кривичном поступку из 2011. године који је бројна питања уредио на потпуно нов начин. Дат кратак приказ најзначајнијих измена Законика о кривичном поступку из 2011. године у односу на претходни Законик о кривичном поступку из 2001. године, и то од предистражног поступка, фазе истраге и фазе стављања под оптужбу, преко припремања, одређивања и спровођења главног претреса, па до поступка одлучивања и изрицања пресуде. У последњем делу рада размотрена је неусклађеност Законика о кривичном поступку из 2011. године са Уставом Републике Србије, чији приказ представља посебни значај овог истраживања.

Литература

1. Бингулац, Ненад, и Јоко Драгојловић. 2017. „Развој кривичних санкција у Републици Србији у периоду након Другог светског рата до данас.” *Култура полиса* XIV (33): 275-289.
2. Бркић, Снежана. 2013. *Кривично процесно право II*. Нови Сад: Правни факултет Универзитета у Новом Саду.
3. Врховни касациони суд [ВКС]. н.д. „Историјат ВК суда.” Последњи приступ 10. март 2021. <https://www.vk.sud.rs/sr-lat/istorijat-suda>.
4. Грубач, Момчило. 2014. „Отварање истраге према новом Законнику о кривичном поступку.” *Правни записи* V (1): 217-234.
5. Јовановић, Иван и Ана Петровић-Јовановић. 2014. *Тужилачка истрага - регионална кривично процесна законодавства и искуства у примени*. Београд: Мисија ОЕБС – а у Србији.
6. Павловић, Зоран. 2015. *Кривично процесно право II*. Нови Сад. Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду.
7. Поповић, Мирослав. 2015. „Основе нормативног регулисања кривичног судског поступка у Књажевини Србији (1846–1865).” *Зборник радова Правног факултета у Нишу* LXXI (4): 81-96.
8. Правни факултет у Нушу [ПФН]. н.д. „Положај органа унутрашњих послова у кривичном поступку.” Последњи приступ 10. март 2021. <http://www.prafak.ni.ac.rs/files/zbornik/sadrzaj/zbornici/z07/08z07.pdf>.
9. Стаменковић, Милош. 2021. „Преглед акузаторског, инквизиторског и савременог кривичног поступка кроз развој кривичног процесног права.” *Култура полиса* XVIII (44): 123-133.
10. Устав Републике Србије, „Службени гласник Републике Србије”, бр. 98/06.
11. Шкулић, Милан, и Горан Илић. 2012. *Реформа у стилу „Један корак напред – два корака назад -нови Законик о кривичном поступку Србије*. Београд: Удружење тужилаца и заменика јавних тужилаца Србије и Правни факултет Универзитета у Београду.
12. Dobrivojević, Ivana. 2006. „Policija i žandarmerija u doba šestosiječanjskog režima kralja Aleksandra (1929–1935).” *Časopis za suvremenu povijest* XXXVIII (1): 99-137.

13. Miletić, Josip. 2006. „Povijesni razlozi terminoloških promjena u novom hrvatskom kaznenom zakonodavstvu.” *Croatica et Slavica Iadertina I* (1): 77-88.
14. Pivić, Nezir. 2011. „Historijski prikaz položaja oštećenog u krivičnom postupku.” *Anali Pravnog fakulteta Univerziteta u Zenici V* (8). 153-177.

MILOŠ STAMENKOVIĆ*

Ministry of Internal Affairs
Novi Sad

Review work
Received: 04.05.2021
Approved: 25.05.2021
Page: 321–332

ISSUES ON THE JUSTIFICATION OF THE AMENDMENT OF THE CRIMINAL PROCEDURAL LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF SERBIA FROM 2011

Summary: The issue of the development of criminal procedural law is an extremely broad and complex consideration, one that is difficult to cover in one study. In this paper, the author will deal with the development of criminal procedural legislation of the Republic of Serbia by 2011 in the first part. The current Criminal Procedure Code, with its most recent amendments from 2019, is still based precisely on the mentioned Code. The systematic presentation of the development of criminal procedural legislation in the Republic of Serbia has been burdened with both numerous changes in legislative sources and changes in the broader social context. The issue of state frameworks and the validity of the law, therefore, often requires a review of the broader territorial framework and an understanding of this social dynamic. If one considers the period of formation of the Kingdom of Serbs Croats and Slovenes in 1918, the basic feature of criminal procedural law implied the particular interests of individual states and separate procedural arrangements. Following the above, which is in a way an introductory part, the paper will address the most important changes to the current Criminal Procedure Code in relation to the 2011 Criminal Procedure Code. After the Criminal Procedure Code of 2001 was repealed, the new Criminal Procedure Code of 2011 came into force, which regulates several issues in a whole new way. Finally, special attention will be paid to the inconsistency of the Criminal Procedure Code of 2011 with the Constitution of the Republic of Serbia.

Keywords: Criminal Procedure Code 2001, Criminal Procedure Code 2011, Development of Criminal Procedural Legislation, Amendments Justification

---

* stameni.mup@gmail.com

Development of Criminal Procedural Legislation in the Republic of Serbia

The systematic overview of the development of criminal procedural legislation in the Republic of Serbia is burdened by numerous changes in legislative norms, as well as changes in the wider social context. The issue of state legal frameworks and the validity of its laws often requires an overview of the broader territorial framework and an understanding of the social dynamics of the region. If we observe the period of the formation of the Kingdom of Serbs, Croats, and Slovenes in 1918, the basic feature of criminal procedural law implied the separate interests of individual states and separate procedural solutions. A more detailed overview of the evolution and validity of specific laws in the former Yugoslavia is presented by Pivić. Thus, Pivić (2011) states that until 1929, criminal procedure law from 1891 was applied in Bosnia and Herzegovina, while in Croatia and Slavonia an older legal source from 1875 was applied (153-177). It is interesting that until that time, in the area of Istria, Dalmatia, and Slovenia, the Austrian law on the criminal procedure from 1873 was valid, while in the territory of Vojvodina and Medjugorje, the Hungarian criminal procedure from 1896 was in use.

When it comes to Serbia, in 1865, the Code of Criminal Procedure was formed, which was later amended several times. Fragmentation of criminal procedural law is especially noticeable in the territory of Montenegro, where, for a long time, trials were regulated by customary law, and with the beginning of the 19th century by the Code of Petar Petrović. Furthermore, procedural aspects in Montenegro found their basis in the Code of Prince Danilo from 1955, and it wasn't until 1910 when modern law on criminal procedure was adopted, created on the model of the Serbian solutions. Analyzing the more detailed historical aspects of criminal reform in Serbia, Popović states that the first significant step in this context was made with the formation of the Organization of District Courts from 1846. This source puts forth the scope of jurisdiction, including “all crimes committed by one or more persons, such as rebellion against state power, disturbance of general peace and order, abuse of power, murder, abortion, infliction of bodily injury, arson, theft, fraud, robbery, kidnappings, rapes, lewd acts, polygamy” (Popović, 2015, 81). In addition to specifying behaviors, which by their nature corresponded to crimes, the subject framework determined that the duty of district chiefs and district elders was to prevent crimes, apprehend perpetrators and hand them over to the courts.

An interesting division of procedural duties meant that the person who hands over the offender to the court also becomes his public prosecutor. In addition to the right to examine the perpetrators and punish the guilty, the court took into account whether the defendant had suffered any harm greater than that necessary to conduct the interrogation and render an appropriate verdict. The defendant himself had the right to give an “answer”, to present his defense. At the

same time, the courts were not allowed to apply any kind of physical coercion to force a confession (Stamenković, 2021). However, the defendant would be punished if he told any obvious or proven lie in court. Although we are talking about Serbia from the middle of the 19th century, the existence of some modern procedural principles is noticeable. Thus, in addition to the principle of territorial jurisdiction, the rule of prohibition of a retrial on the same matter was applied. By proclaiming that the court was made out of a panel of judges, the verdict was reached by a majority vote. Only in the case of different views on the issue of guilt, the vote of the president of the panel was the deciding factor.

An interesting procedural solution also referred to the aspect of passing and presenting the verdict to the defendant. In the event that the sentence was less than fifty whips with a stick, or that it meant serving a sentence lesser than three months, the court was authorized to carry out the sentence. Nevertheless, in the case of more severe penalties, the court was obliged to submit the verdict for consideration to a higher instance of the Court of Appeals. Only after the confirmation or amendment of the first instance verdict, the verdict could be executed. Especially important in this historical period is the relationship between the police and police powers and the correlative framework of the competent courts. The right to punish was entrusted to the courts, not the police. However, given the overburdened capacity of the courts, as well as the position of the Ministry of Internal Affairs that the police has no potency without the right to punishment, in 1850 a Decree was passed on how the police authorities would treat and punish criminals, as the Police Penal Code, which contained twenty chapters.

Guided by the content of the Police Decree, the competence for investigating and punishing offenses was entrusted to the conciliation courts of municipalities, municipality presidents, district chiefs, and the Administration of the City of Belgrade. Thus, these instances of local or municipal police authorities had the right to conduct trials for various behaviors for which a smaller fine was prescribed, or sentences of imprisonment of shorter duration or corporal punishment of a smaller number of whips with a stick. Only if a specific offense deserved a punishment that exceeded the limit set by law, the case would be transferred to a higher instance. In addition to the right to impose sentences, the police directly enforced them. And while this brought the desired results in terms of the status and importance of the police, it raised the question of abuse, as well as the convicted persons' possibility of a right to appeal, and if "he thinks he was beaten under the justice of God."

According to Miletić (2006), since 1929, the Criminal Code for the Kingdom of Yugoslavia, which included material aspects, and the Criminal Procedure Code for the Kingdom of Serbs, Croats, and Slovenes, which encompassed criminal procedural provisions, have been in force throughout the Kingdom of Yugoslavia (82). In addition to the novelties brought by the law in question, and in terms of professionalization of judges, the unification of the law sought to

establish a higher level of legal security, but also a stronger central control of court proceedings. The reasons for this kind of change can be found in the legal practice of federalism, and especially in the context of the situations in which court decisions from Serbian courts were not executed in Croatia and Slavonia, arguing the existence of a separate legal area (Supreme Court of Cassation, n.d.). The dynamics of the changes that took place during 1929 took on the dimension of a complete legal reconstruction. As proof of such conclusion, it should be noted that over two hundred different laws were passed during that year.

Among the new legal sources, which have their implications in the field of criminal procedure, it is worth mentioning the Law on Gendarmerie, which was adopted in 1930. According to the mentioned law, the Gendarmerie was positioned as an auxiliary branch of the army, entrusted with the task “as part of the state administrative bodies of authority to watch over public safety, maintain public order and peace and ensure the execution of the law.” The scope of authority included the detection and investigation of criminal offenses, and the bringing up criminal charges to the competent authority. An interesting perspective on the role and manner of performing the duties of the gendarmerie, in the mentioned period, is presented by Dobrojević. Thus, Dobrojević (2006, 210) notes that harassment of persons deprived of their liberty was a regular occurrence. At the same time, this context did not arise only from domestic political efforts to strengthen the police as an institution, but also from the ideology of revenge and suffering as the essence and meaning of punishment. What is significant in the procedural sense, however, is that guilt was presumed in a large number of cases, and the sentence was executed without the possibility of applying an appeal mechanism.

With the end of the Second World War, there were changes in the social and state system in this area. With the formation of the Socialist Federal Republic of Yugoslavia, the construction of a new system of legal institutions, sources, and consequent powers began. Initially, this framework arose from the regulations on the conduct of military bodies in criminal matters, and later through the work of the national liberation committees, as civil authority bodies (Bingulac and Dragojlović, 2017, 280). The changes that followed represented various adjustments and the formation of a new, comprehensive system of criminal prosecution, as well as the establishment of procedural powers of subjects, such as the public prosecutor who acted *ex officio*. The Criminal Procedure Code of 1948, the Criminal Procedure Code of 1953, the Criminal Procedure Code of 1977, as well as the amendments made in 1985, laid a stable foundation of the legal tradition in this area.

Analyzing the period from 1945 to the beginning of the 1990s, the role of the police was positioned in a preventive and repressive context. Modalities of fighting crime were covered by the Basic Law on Internal Affairs, which included a wide field of protection of life and personal safety of citizens, maintenance of public order and peace, crime prevention policies, and elimination of

conditions and causes that affect them. Finally, in a repressive sense, the police set itself up as an instance whose function was aimed at taking the necessary measures to apprehend perpetrators of crimes and to secure the evidence discovered during the legal actions taken (Faculty of Law in Nis, n.d.). The understanding of the criminal procedural powers of the police in this period was accompanied by a certain oscillation of the legislator's decision-making. This primarily refers to the fact that until 1967, the scope of police powers was expanded, and that after that period, it was practically reduced to a bare minimum. The same applies to the position of the prosecutor, whose powers were reduced over time.

Taking into account the complexity of presenting the chronology of changes, it is worth mentioning only some of the solutions contained in the law from 1948, which can be compared with current legal solutions. According to the Law on Criminal Procedure, the pre-trial criminal procedure was called an investigation and was entirely within the competence of the public prosecutor. Thus, the public prosecutor had the right to perform both explorative and investigative actions. That is, the investigation could be conducted by a public prosecutor, an investigator of the public prosecutor, or an authorized official of the State Security Administration. However, what is particularly important is that the police were on an equal footing with the prosecutors during this period but under the supervision of the public prosecutor. This practically means that the police could initiate, but also suspend criminal proceedings, about which they would be obliged to inform the public prosecutor. Later in history, with the disintegration of the SFRY, the Republic of Yugoslavia, or later Serbia and Montenegro, and finally the Republic of Serbia, as the successor state, took over and changed various criminal procedure solutions. However, given the dynamics of all changes in this period, a detailed presentation would require a separate monographic framework. Hence, for reasons of rationality, it is worth looking at some closer historical perspectives.

Criminal procedure legislation in the Republic of Serbia has gone through a very dynamic phase of development in recent years, which is not common for such an important part of the legislation of every country. Brkić points out that systemic laws, as a rule, do not need to be changed easily, quickly, or often, and that their lifespan was once measured in decades, which is no longer the case (Brkić, 2013). In the foreword to his book *Criminal Procedure Law II*, Pavlović (2015) gave a brief overview of the development of criminal procedure law in the Republic of Serbia, stating the following: “The transformation of the Serbian criminal procedure based on the 1929 Code of Criminal Procedure of the Kingdom of Yugoslavia, through the law of the former SFRY from 1977, the Criminal Procedure Code from 2001, amended several times, and most importantly in 2009, and with the adoption of the new Constitution of the Republic of Serbia in 2006 and the new Criminal Procedure Code from 2011, entered into a large (r)evolutionary phase. Although this reform was announced in 2006 with the adoption of the Criminal Procedure Code, which accepted the public prosecutor's

investigation, that legal text never actually came to life, its implementation was postponed, and the regulation itself was turned into the so-called dormant law, but with the adoption of the Criminal Procedure Code from 2011, all previous ones were put out of force. The tripartite division of the pre-trial procedure according to earlier regulations where the state prosecutor initiates criminal prosecution, the investigating judge collects evidence, and the defense attends the investigative actions, has gone down in legal history since 2011. This model of Serbian criminal procedure was changed with the introduction of different solutions, and the most significant consequences of that are related to the inquisitorial state prosecution and investigation, a new attitude towards the principle of truth, and a complete adversarial concept of the main trial. ”

It is clear that the changes to the Criminal Procedure Code had a direct impact on the functioning of the entire legal system. However, a large number of expert's criticism regarding the current text of the Criminal Procedure Code suggest that the adoption of the last Code does not represent the end of the reform. It is more than certain that work on the reform and development of criminal procedure legislation must continue.

Brief Overview of the Most Important Amendments to the Current Criminal Procedure Code in relation to the Criminal Procedure Code from 2011

After the Criminal Procedure Code from 2001 was repealed, the new Criminal Procedure Code from 2011 came into force, which regulated several issues in a completely new way. The following is a brief overview of the most significant changes to the Criminal Procedure Code from 2011 in relation to the previous Criminal Procedure Code from 2001, from the pre-investigation procedure, the investigation phase, and the indictment phase, through the preparation, determination, and implementation of the main trial, up to the procedure of deciding and announcing the verdict.

In connection with the initiation of proceedings, the legislator envisages that regular criminal proceedings begin with the issuance of an order to conduct an investigation, or with the confirmation of an indictment that was not preceded by an investigation. However, for criminal proceedings to be initiated at all, there need to be grounds for doubt that criminal offense took place that should be prosecuted *ex officio*. The new Criminal Procedure Code defines the grounds for doubt and reasonable doubt. The difference between the grounds for doubt and reasonable doubt was made even before the adoption of this Code, but only in theory and practice. The Criminal Procedure Code from 2011 defines the levels of doubt in the following order: grounds for doubt, reasonable doubt, justified doubt, and certainty, but it does so in the wrong way because each of these levels of suspicion is not a set of facts as the legislator states, but a subjective under-

standing of the organs of procedure as to whether certain facts exist or not. Determining the degree of doubt about the existence of a criminal offense belongs to the phase of the pre-investigation procedure, which, as such, was established by the Criminal Procedure Code from 2011. The pre-investigation procedure, as a novelty in the criminal procedure, according to its legal nature corresponds to the pre-criminal procedure that existed according to the provisions of the previous Code of Criminal Procedure from 2001.

The role of the police, which has non-procedural and procedural powers, is important in the pre-investigation procedure. There are no significant changes in terms of non-procedural powers, while in terms of procedural powers, the new Criminal Procedure Code, unlike the previous one, which exhaustively provided for procedural powers of the police, did not set any restrictions, which certainly deserves criticism. But, unlike the previous code, the new Code of Criminal Procedure gives the police the authority to take certain evidentiary actions in the pre-investigation procedure.

The public prosecutor was given the role of head of criminal procedure for the first time by the Criminal Procedure Code from 2001. This role in the pre-investigation procedure was only further emphasized by the new code by prescribing specific mechanisms for its operation. Article 285 of the Criminal Procedure Code prescribes the powers of the public prosecutor who, according to the provisions of this article, leads the pre-investigation proceedings, while exercising his authority the public prosecutor undertakes necessary actions aimed at prosecuting the perpetrators of criminal offenses. The body that, according to the provisions of the Criminal Procedure Code from 2011, decides on the restriction of the constitutional rights and freedoms of the suspect, is the pre-trial judge. The pre-trial judge represents the court in the investigative procedure and thus replaces the preliminary relief judge who, upon entry into force of this Code, ceased to exist. His basic role is to guarantee and protect the fundamental rights of freedom and by his decision to allow their restriction.

The public prosecutor may acquire knowledge about the committed criminal offense based on a criminal report and through other, direct or indirect sources of knowledge about the committed criminal offense. If the public prosecutor cannot independently obtain the necessary information based on which he will determine whether the allegations of the criminal report are correct or at least probable, he can use his right to request the necessary information from state and other bodies and legal entities. This is not a new possibility for the public prosecutor because it existed under the Criminal Procedure Code from 2001, but the new Code provides for the responsibility of those bodies and fines if they do not act according to the order of the public prosecutor. After the public prosecutor acquires the necessary information and finds that there are grounds for doubt that a criminal offense, that's prosecuted *ex officio*, has been committed, he issues an order to conduct an investigation (More in Grubač, 2014, 217-234). This is where one of the most dominant changes introduced into the criminal

procedure by applying the new code comes to the forefront, and that is that the investigative procedure is no longer initiated by the preliminary relief judge, but by the competent public prosecutor. The investigation is now, instead of the preliminary relief judge, conducted by a public prosecutor who takes evidentiary actions in the area of the court in whose jurisdiction he is. It is exactly the change in the concept of investigation, that is, the prosecutorial investigation instead of judicial, that has marked the reform of criminal procedural legislation. So, instead of the judicial investigation conducted by the preliminary relief judge and which was an organic part of the court criminal procedure, a non-judicial investigation conducted by the public prosecutor was introduced, which is why it is usually called “prosecutorial investigation” (See Jovanović and Petrović-Jovanović, 2014). It unequivocally follows from the Criminal Procedure Code that the investigation is the activity of the public prosecutor, who opens and conducts it, with the caveat that the competent public prosecutor may entrust the taking of certain evidentiary actions to other public prosecutors or the police.

Another novelty introduced by the Criminal Procedure Code from 2011 is the possibility of implementing the so-called parallel investigations about which many criticisms can be heard in the scientific and professional public. It is irrelevant that the term “parallel investigation” is not formally used in the Criminal Procedure Code, nor is the defense given a formal opportunity to “conduct an investigation” at all, it is enough to allow the defense to perform an investigation during the investigation conducted by the public prosecutor, which in turn, actually represents the so-called parallel investigation (Škulić and Ilić, 2012). The second phase of the pre-trial stage - the indictment phase, consists of two sub-phases - the filing of the indictment and the judicial review of the indictment. At this stage, the examination of the indictment based on the objection against the indictment and the request of the presiding judge is no longer an option. After the indictment has been examined and confirmed, the next phase begins - the main procedure, which consists of three procedural phases, namely: preparation of the main trial, the main trial, and the passing of the first instance verdict.

The first phase of the main proceedings is the preparation of the main trial to enable the uninterrupted flow and continuity of the main trial. This phase existed before under the previous code, but within this phase, the Criminal Procedure Code from 2011 introduces one of the most important innovations, and that is the holding of a preparatory hearing. As it has been shown in previous case law, due to the unpreparedness of the main trial, criminal proceedings are often inefficient, this is one of the more positive innovations that aims to contribute to the efficiency and timeliness of criminal proceedings.

The next phase is the main trial, which has undergone significant changes under the new Criminal Procedure Code. According to the provisions of the new law, the beginning of the main trial does not coincide with the beginning of the court’s session. According to the provisions of the Criminal Procedure Code from 2001, the main trial began with the reading of the indictment, and now,

according to the provisions of the new code, the main trial begins with an adoption of a Decision to hold the main trial, which is prescribed by Article 385 of the Criminal Code from 2011. Also, the entire concept of the main trial was changed so that it acquired an adversarial character, and thus the legal tradition of the continental and inquisitorial system of the main trial was abandoned. The burden of proof is now on the opposing parties, and the role of the court is mostly passive, not only during discovery but also in the phase of presenting the evidence. The Court is obliged to take care only of the legality of the process of presenting the evidence. The Criminal Code from 2011, unlike the Criminal Code from 2001, regulates the hearing of the defendant, as the first evidentiary action and an integral part of the evidentiary procedure. However, the court retained some powers in the evidentiary procedure, with the possibility for the court to exceptionally, when the court assesses that the presented evidence is contradictory or unclear and that it is necessary for a comprehensive discussion of the evidence, to go beyond the evidentiary proposals of the parties. This is one of the provisions that can rightly be criticized.

In terms of the evidentiary procedure, the legislator makes a distinction between evidentiary actions and special evidentiary actions. Evidentiary actions imply general evidentiary actions that may be undertaken in any criminal proceedings, and special evidentiary actions imply those evidentiary actions that can be applied only for certain criminal offenses and under conditions strictly set by the Code. At the end of the main trial, a decision-making process begins. The court withdraws to make a decision, and the Criminal Procedure Code regulates the procedure of pronouncing the verdict with Article 272. This part of the procedure does not contain significant changes.

Inconsistency of the Criminal Procedure Code from 2011 with the Constitution of the Republic of Serbia

The Constitution is the highest legal act of the Republic of Serbia, and all laws and other general acts adopted in the Republic of Serbia, as well as ratified international agreements, must be under the Constitution. The Constitution of the Republic of Serbia from 2006 was adopted by the National Assembly of the Republic of Serbia at a special session held on September 30th, 2006. The Constitution stipulates that laws and other general acts shall enter into force at the earliest on the eighth day from the day of their publication in the Official Gazette, and earlier only if there are justified reasons for that. Consequently, in the case of the new Criminal Procedure Code, its transitional and final provisions indicate that it shall enter into force on the eighth day after its publication. However, the beginning of its application was postponed until January 15th, 2013, and then another postponement followed, until October 1st, 2013 when the Code entered into force. As a result, an error occurred which is both legal and technical and which

arose as a consequence of a misinterpretation of the constitutional provisions concerning the moment of entry into force of the act and the moment of the beginning of the application of the said act. Another atypical and unusual situation is reflected in the fact that two Criminal Codes, new and old, were applied simultaneously, for two years. Namely, concerning the general criminal procedure, the Criminal Procedure Code from 2001 was applied, while the Criminal Procedure Code from 2011 was in special jurisdiction cases. The unified and complete application of the Criminal Procedure Code from 2011 occurred somewhat later, after two years.

As the new Criminal Procedure Code introduced the concept of public prosecutor's investigation, the investigation became the responsibility of the public prosecutor. However, the Constitution of the Republic of Serbia prescribes that the public prosecutor is elected by the National Assembly, at the proposal of the Government, and the question arises whether the public prosecutor, as a body constituted on a political basis, will be able to act as an independent body, with the same level of independence as the courts. The reason for this dilemma is exacerbated by the fact that the Constitution further stipulates that the public prosecutor's office is subordinated to the executive government branch.

Concerning the transparency of the proceedings, the Constitution of the Republic of Serbia stipulates that the public may be excluded during the entire proceedings before the court or in part of the proceedings, only to protect the interests of national security, public order, and morals in a democratic society, rights of minors or privacy of the participants in the proceedings following the law. Thus, with this provision, the Constitution determines in which cases the exclusion of the public in court proceedings may occur. However, the Criminal Procedure Code prescribes the reasons for exclusion of the public, stating some other reasons, which it determines as other justified interests, due to which exclusion of the public may occur. From this provision, another inconsistency with the Constitution may be seen. Another contradiction that arises from the provision of the Criminal Procedure Code refers to the right of the injured party to hire a lawyer. Every injured party has the right to free choice and freedom of will when deciding on who will represent them, and this provision deprives the injured party of that right.

Conclusion

The idea of this research is to point out certain issues and justification of changes in the criminal procedure legislation of the Republic of Serbia in 2011. The paper is systematized into three parts. The first part refers to the development of criminal procedure legislation of the Republic of Serbia. The development of criminal procedural legislation in the Republic of Serbia is burdened by numerous changes in legal texts, as well as changes in the wider social context.

The issue of legal frameworks and the validity of laws, therefore, often requires an overview of the broader territorial framework and an understanding of the social dynamics of the region. When it comes to Serbia, in 1865, the Code of Criminal Procedure was adopted, which was later amended several times. Evident special fragmentation of criminal procedural law is noticeable on the territory of Montenegro, and where the criminal trial was regulated by customary law, and later with the beginning of the 19th century by the Code of Petar Petrović. Also, procedural aspects in Montenegro found their basis in the Code of Prince Danilo from 1955, and it wasn't until 1910 when a modern law on criminal procedure was adopted, created on the model of the Serbian solutions. In this first chapter, the author looks at some of the most significant moments of legislative changes from the mentioned period until 2011.

In the second part, the focus is put on a brief overview of the most important changes to the current Criminal Procedure Code in relation to the 2001 Criminal Procedure Code. This research into this issue began with the presentation of the situation in which the Criminal Procedure Code from 2001 was repealed when the new Criminal Procedure Code from 2011 came into force, which regulated numerous issues in a completely new way. A brief overview of the most significant changes to the Criminal Procedure Code from 2011 in relation to the previous Criminal Procedure Code from 2001 is given, from the pre-investigation procedure, the investigation phase, and the indictment phase, through the preparation, determination, and conduct of the main trial, and until the procedure of reaching and announcing the verdict. In the last part of the paper, the inconsistency of the Criminal Procedure Code from 2011 with the Constitution of the Republic of Serbia is presented, whose review represents the special significance of this research.

References

1. Бингулац, Ненад, и Јоко Драгојловић. 2017. „Развој кривичних санкција у Републици Србији у периоду након Другог светског рата до данас.” *Култура полиса* XIV (33): 275-289.
2. Бркић, Снежана. 2013. *Кривично процесно право II*. Нови Сад: Правни факултет Универзитета у Новом Саду.
3. Врховни касациони суд [ВКС]. н.д. „Историјат ВК суда.” Последњи приступ 10. март 2021. <https://www.vk.sud.rs/sr-lat/istorijat-suda>.
4. Грубач, Момчило. 2014. „Отварање истраге према новом Законику о кривичном поступку.” *Правни записи* V (1): 217-234.
5. Јовановић, Иван и Ана Петровић-Јовановић. 2014. *Тужилачка истрага - регионална кривично процесна законодавства и искуства у примени*. Београд: Мисија ОЕБС – а у Србији.

6. Павловић, Зоран. 2015. *Кривично процесно право II*. Нови Сад. Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду.
7. Поповић, Мирослав. 2015. „Основе нормативног регулисања кривичног судског поступка у Књажевини Србији (1846–1865).” *Зборник радова Правног факултета у Нишу* LXXI (4): 81-96.
8. Правни факултет у Нишу [ПФН]. н.д. „Положај органа унутрашњих послова у кривичном поступку.” Последњи приступ 10. март 2021. <http://www.prafak.ni.ac.rs/files/zbornik/sadrzaj/zbornici/z07/08z07.pdf>.
9. Стаменковић, Милош. 2021. „Преглед акузаторског, инквизиторског и савременог кривичног поступка кроз развој кривичног процесног права.” *Култура пописа XVIII* (44): 123-133.
10. Устав Републике Србије, „Службени гласник Републике Србије”, бр. 98/06.
11. Шкулић, Милан, и Горан Илић. 2012. *Реформа у стилу „Један корак напред – два корака назад -нови Законик о кривичном поступку Србије*. Београд: Удружење тужилаца и заменика јавних тужилаца Србије и Правни факултет Универзитета у Београду.
12. Dobrivojević, Ivana. 2006. „Policija i žandarmerija u doba šestosiječanjskog režima kralja Aleksandra (1929–1935).” *Časopis za suvremenu povijest* XXXVIII (1): 99-137.
13. Miletić, Josip. 2006. „Povijesni razlozi terminoloških promjena u novom hrvatskom kaznenom zakonodavstvu.” *Croatica et Slavica Iadertina I* (1): 77-88.
14. Pivić, Nezir. 2011. „Historijski prikaz položaja oštećenog u krivičnom postupku.” *Anali Pravnog fakulteta Univerziteta u Zenici V* (8). 153-177.